Literatūra • menas • mokslas

DRAUGAS — šeštadieninis priedas 2002 m. birželio 29 d. Nr. 126 (26)

Saturday supplement June 29, 2002 No. 126 (26)

KAZIUI BRADŪNUI — POEZIJOS PAVASARIO VAINIKAS

ALGIMANTAS A. NAUJOKAITIS

Kaip ir kasmet, taip ir šį pavasarį po visą Lietuvą su savo eilėraščiais pasklido būriai poetų ne tik iš savo gimtojo krašto, bet ir atvykę iš Latvijos, Čekijos, Didžiosios Britanijos, Prancūzijos, Slovėnijos, Suomijos, Islandijos ir kitų užsienio šalių. Neeiliniu įvykiu tapo ir iš Dublino atskridęs airių poetas, Nobelio premijos laureatas Seamus Heaney, sutikęs Vilniuje tik ką išleistą, dar „šiltą" savo dvikalbę eilėraščių rinktinę *Kasanti plunksna* (*The Digging Quill*). Savais, lyg Lietuvos poetų šeimos nariais, o ne svetimtaučiais, ne „amerikonais" buvo laikomi ir sutikti iš JAV, Australijos, iš Lenkijos lietuviškų žemių atvykusios poetės ir poetai — Vitalija Bogutaitė, Eglė Juodvalkė, Aldona Veščiūnaitė, Sigitas Birgelis. O ką jau bekalbėti apie seniai, nuo pat Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo tikru vilniečiu tapusį Kazį Bradūną!

Ne tik Vilnius ir Kaunas, bet ir Alytus, Trakai, Birštonas, Biržų, Rokiškio, Radviliškio, Tauragės, kiti rajonai, miestai ir miesteliai — tai vis Poezijos dienų dalyvių — poetų maršrutai. Grįžusi iš Aukštaitijos, Palatvės rajonų, Lietuvos ir jos žmonių, ypač jaunimo nuolat pasiilgstanti poetė A. Veščiūnaitė, atskridusi iš tolimojo Sydney, džiaugėsi, kad žmonės gausiai rinkosi į poezijos vakarus, įdėmiai klausėsi eilių, reiškė pagarbą ir susidomėjimą poezijos kūrėjams, kiek įmanydami skaniau ir dosniau juos vaišindami, įteikdami savo darželiuose išaugintų pavasarinių gėlių puokštes. Antai, Vilkaviškio rajone, Vasario 16-sios Nepriklausomybės Akto signataro Jono Vailokaičio buvusioje sodyboje, dabar vadinamame Paežerių dvare, šio Suvalkijos kampelio žmonės atvykusius poetus pakvietė į koncertą, jachta nuplukdė iki pat Vilkaviškio. O ten kauniečiui poetui Viktorui Rudžianskui vicemeras A. Greimas įteikė jų pačių įsteigtą Salomėjos Nėries atminimo premiją. Netoli Trakų esančiame Zabarijos kaime iš užsienio atvykusiems, o taip pat išeivijos poetams buvo surengti ne tik lietuviškų dešrų pietūs, bet ir meno akcija *Energija*, kurioje didelė grupė sostinės dailininkų rodė skulptūras, instaliacijas, konstruktus, kitus savo meno darbus. Pilna įspūdžių grįžusi iš Zabarijos, Eglė Juodvalkė sėdo ir parašė rašytojų savaitraštyje *Literatūra ir menas* tuoj pat išspausdintą reportažą eilėmis.

Poetai nepamiršo ir savo tautiečių, gyvenančių Punsko ir Seinų krašte. Ten net porą dienų pabuvojo, savo naujus eilėraščius skaitė jauni, bet jau pagarsėję poetai Benediktas Januševičius, Kęstutis Navakas, Alvydas Šlapikas. Kartu su jais nuvažiavo su savo nuostabiai skambančiomis dainomis ir solistė Sigutė Trimakaitė, net giedojusi Seinų bažnyčioje. Svečiai ne tik skaitė savo eiles, bet ir pabuvojo šio lietuviško krašto tautiečių kultūrinėse įstaigose, kartu su jais aplankė senąsias jotvingių, galindų ir prūsų žemes, kur vietovardžiai dar mena kadaise ten gyvenusių baltų laikus.

Poetas Kazys Bradūnas Poezijos vakare Vilniuje.
Ričardo Šileikos nuotrauka

Beje, Poezijos pavasaris neišsiteko jo renginių iš anksto sukaltuose rėmuose, bet išsiveržė iš jų, poezija tarsi apkrėtė, apglėbė net tolimiausius Lietuvos kampelius. Antai, tomis dienomis Obelių miestelyje čionykščio dailininko, prieš kelis metus čia surengusio New Yorke gyvenančio kino menininko ir poeto Jono Meko bendrą projektą, Rimvydo Pupelio iniciatyva buvo suorganizuotas savas, obelietiškas Poezijos pavasaris. Jame su muzikiniais intarpais, performensais, paroda *Ale Fluxus* savo eiles tarmiškai skaitė ne tik Obelių poetai Valdas Kišūnas, Audrius Urbonas, Antanas Žilinskas, bet ir čion atkeliavę Panevėžio, Utenos poetai, net Vilniaus poezijos „grantas" Antanas A. Jonynas bei jo kolega Ričardas Šileika. Net nuostabu, kad šį savarankišką, oficialiose Vilniaus programose nenumatytą Obelių Poezijos pavasarį kuo tik galėdami parėmė ne tik Obelių seniūnija, bet ir Rokiškio rajono savivaldybės kultūros taryba, kelios komercinės įmonės, o taip pat Obelių parapijos klebonas Juozapas Kuodis, net Seimo narys Jonas Karenka.

Poetai visur ne tik skaitė savo kūrybą, bet kartu su literatūros kritikais (tarp jų buvo ir iš Baton Rouge, LA, atvykęs Kęstutis Keblys) Vilniuje, Lietuvos pramonininkų konfederacijos salėje, surengė konferenciją *Poetas — intelektualas ar barbaras?* Kone tris valandas Lietuvos ir užsienio poetai bei kritikai diskutavo šia tema, stengdamiesi į ją pažvelgti ne tik poetiniu, bet ir filosofiniu, istoriniu, socialiniu požiūriu. Poetas Aidas Marčėnas, kritikas Valentinas Sventickas, kiti konferencijos dalyviai iš esmės sutiko su Eglės Juodvalkės nuomone, kad poetas yra žmogus, kūryboje perteikiantis savo patirtį ir savo būdo bruožus. Poezijos kokybė nepriklauso nuo to, kurion pusėn — intelektualumo ar barbarizmo — poetas labiau linksta. Gali būti ir gerų poetų barbarų, o blogų — intelektualų, ir atvirkščiai. Pasak E. Juodvalkės, poezija yra neaprėpiamas ir neapčiuopiamas dalykas.

Vis dėlto Poezijos pavasario viršūnė pagal seną tradiciją vyko Kaune, mūsų literatūros ąžuolo Maironio namuose-muziejuje. Čia kasmet paskelbiamas iškiliausias metų poetas — Poezijos pavasario laureatas, vyksta didelis poezijos vakaras. Muziejaus sodelyje susirinkusi minia laukė, kam atiteks šiemetinis poezijos vainikas. Nuvilnijo plojimų banga, kai Kauno savivaldybės, jos Kultūros ir švietimo komiteto, Rašytojų sąjungos Kauno skyriaus vadovai paskelbė, jog šiemetiniu, jau 38-uoju Poezijos pavasario laureatu tapo poetas Kazys Bradūnas už *Aidų* leidyklos išleistą jo poezijos dvitomį *Sutelktinė*. Pagal tradiciją naujasis, bet, mano galva, seniai to vertas, laureatas tarė žodį. Štai ką pasake Kazys Bradūnas:

Mieli kauniečiai ir svečiai, poezijos Bičiuliai! Šiandien aš čia jūsų tarpe jaučiuosi kaip namie. Dar geriau — kaip savo jaunystėje, kada Kaune buvo išleistos pirmosios mano poezijos knygos. O dabar Kaunui tariu ačiū už šį apvainikavimą. Ačiū daugeliui žmonių, kurių visokeriopu rūpesčiu ir darbu tai daroma poezijos labui jau metų metais. Čia pabrėžtinai reikia suminėti Lietuvos rašytojų sąjungos, ypač jos Kauno skyriaus ir miesto savivaldybės bei kitų įvairios veiklos apsijungimų dėmesį

Nukelta į 4 psl.

Poezijos pavasario baigiamajame vakare Vilniaus universiteto K. Serbievijaus kieme. Priekyje — literatūros tyrinėtoja prof. Viktorija Daujotytė-Pakerienė ir jos vyras — Vilniaus Pedagoginio universiteto rektorius prof. Antanas Pakerys.
Algimanto Žižiūno nuotrauka

Tas, kuris išlaisvina būtybes...

Galvodamas apie meną, apie kūrybinį procesą, prie medžio skulptūros stabtelėjęs netikėtai, bet neatsitiktinai sutikau tos skulptūros autorių — liaudies meistą. Ipolitą Užkurnį. Užkalbinau. Išsivystė pokalbis. Jis man savais žodžiais pasakė apie savo darbą — taip, kaip jis išgyvena. Tai buvo kaip tik tai, ko ieškojau. Mielai leidžiu jam kalbėti. Ir tik vienu žodžiu ar trumpa fraze pažymėsiu, ką jis aptaria.

Kol dar kalba vos pradėjo megztis, išsiaiškinome, kad ši galvos skulptūra yra jo „kolegos", irgi liaudies meistro, portretas ir kad jis pirma turėjo „pajusti širdimi", kad galėtų jį pavaizduoti su šypsena, apsuptą jo kūrybos simboliais: muzikantą su armonika (grožio garsų skleidėją) ir žmogų, laikantį gyvatę (blogio tramdytoją), bei gaidį, lekiantį nuo gyvatės.

Paklausus, kur jis mokėsi meno, Ipolitas rimtai atsakė: „Esu baigęs mokslus pas poną Dievą" (*įgimtas talentas, iš tikro — Dievo dovana*). Ipolitas — darbininkas, bet laisvu laiku — kirviu ir kaltu tašo medį: „Kad galėčiau — nesiskirčiau su kaltu niekuomet ir išlaisvinčiau šimtus į medį įaugusių būtybių. Man rodos, kad aš visą laiką norėjau gyventi, o dabar — tik pradedu, ir kūryba yra mano visas gyvenimas" (*tai menininko pašaukimas*). „Aš iš karto pajuntu, kada man geriausia dirbti, — kai man širdį sukirbina, lyg sakyte kas sako... Tada gerai išeina... (*iš pasąmonės atėjęs įkvėpimas*). „Noriu — mano senis rugius sėja, noriu — pjauna, noriu — armonika groja, kaip man patinka" (*vaizduotė*). „Kūrinys tik vieną kartą gimsta sąmonėje, ir jei iš karto jį dirbsi, gausi tokį, koki norį. Jis eina tiesiog iš dūšios, tas kūrinys... Kai jis užgimsta, tai labai paveikia, labai norisi dirbti" (*tai iš pasąmonės atėjęs įkvėpimas skatina kurti*).

O tada Ipolitas „išdavė" savo didžiąją paslaptį: „O ar žinai, kodėl aš myliu medį? Iš mažens esu papratęs gyvent su medžiais. Ir padargai, ir stalas, ir lopšys, kuriame buvau užlinguotas, ir namas, kuris pirmas išgirdo mane verkiant, viskas iš medžio. Ir šilumą krosnyje degdamas skleidė medis. Kai jau kerta kas žaliąjį, ir man tenka gabalas, išskaptuoju kokį senį, ir, rodos, medis vėl gyvena".

Ipolitui taip kalbant, pasijutau ir aš gyvas, kaip medis, — ir labai artimas jam pačiam. Dar valandėlę pakalbėję atsisveikinome. Bet nebeišsiskyrėme. Jaučiausi nepaprastai praturtintas. Lyg jis pats — o gal Tas, kuris jį pamokė išlaisvinti būtybes iš medžio, — mums taip kalbant, išdrožė ir mano portretą.

Kęstutis A. Trimakas

Šio priedo puslapiuose...

Liaudies meistro Ipolito Užkurnio iš medžio išdrožtas liaudies meistro Stanislovo Riaubos portretas (1 psl.). **Poezijos pavasario dienos** Lietuvoje, kurių metu laureatu buvo paskelbtas poetas Kazys Bradūnas (1 psl.). **Laureato Kazio Bradūno** Poezijos dienose skaityti eilėraščiai (2 psl.). Pokalbis su premiją laimėjusia **dailininke Ada Sutkuviene** (3 psl.). **Žaltvykslės** grupė Čikagos scenoje pastatė įsimintiną ***Trijų mylimų*** spektaklį (3 psl.).

ŽODŽIO UŽKALBĖJIMAS

Kryželį tartum amuletą,
Vien iš poezijos nulietą,
Kas rytą kabinuos ant kaklo,
Bijodamas likimo aklo.
Tada jau nieko negirdžiu,
Tik užkalbėjimą žodžiu —

Lygos, lygo ir sulygo:
Žodis mano — žodis knygų.
Žodi, būki!
Žodi, tapki!
Žodi, tapęs neapaki
Nuo spindėjimo laimėto,
Nuo kryželio-amuleto,
Iš poezijos nulieto.
Nuo skambėjimo paties,
Žodi, —
Kelkis iš mirties.

EILĖRAŠČIO PRADŽIA

Žodį, kaip ostiją, pakeliu
Ir įdedu į burną.

Tebūna jis mano
Kūnas ir kraujas.

Ir aš jau turiu
Eilėraščio pradžią.

TĖVIŠKĖ

Žalios kalvos, kryžių apstotos,
Prašosi Krikšto
Ir subrenda basos
Į šventąjį ežerą.

Debesys neša
Saulės komuniją
Pavasario laukams.
Kyla dirvonai
Pilni Šventosios Dvasios...

(Tik dar akiraty ošia
Pagoniški miškai...)

Čia guli skaidrioj
Kaip ašara žemėj
Su kryželiais ir verpstėmis rankose
Panašūs į mane.

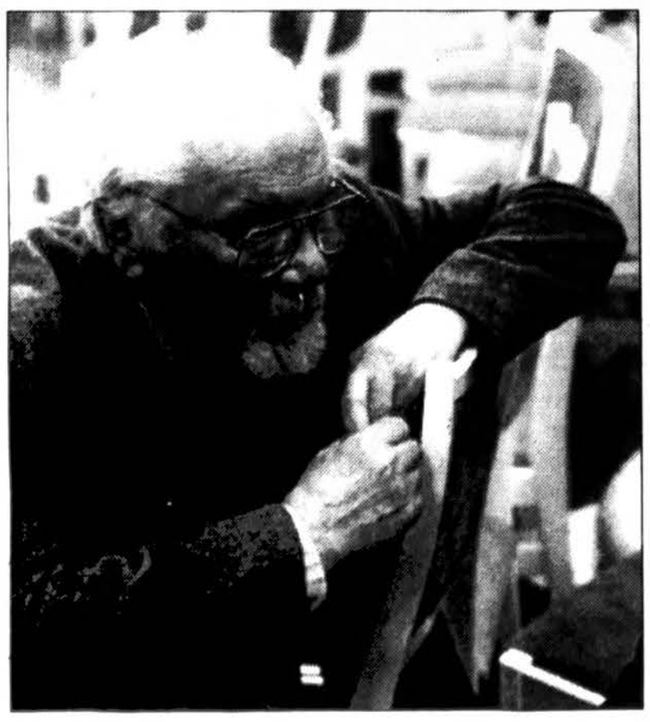

Mąstantis poetas... Algimanto Žižiūno nuotrauka.

DEVYNIABROLĖ

Ant aukšto kalno devyni medžiai,
Medžiuos devynios paukštės.

Čiulba ir ulba devynios paukštės,
Raudonas uogas lesa.

Kiekviena uoga — kraujo lašelis
Devynių brolių kraujo.

Eina ir eina Devyniabrolė
Brolių kraujo žegnoti.

Kraują žegnoja ir paukščių prašo
Taip garsiai nečiulbėti.

O paukštės čiulba, o paukštės ulba —
Devyniabrolė verkia.

AR ATPAŽINSIM?

Įdubę kapai
Lietuvos ir Sibiro giriose.
Radome tik drobules —
Jų čia nėra,
Jie prisikėlė
Ir eina
Pirma mūsų į Emaus —
Į tėviškes vakarienės...

Ar atpažinsim susitikę
Užeigoje prie Vilniaus vieškelio?

DONELAITIS LOŠIA KORTOMIS SU MIRTIMI

Kai šiaurėn paršvilpė kregždės,
Atvėrei tu langą į saulę
Ir kortas padalinai
Tarp savęs ir mirties.

O, kaip tau sekėsi
Vasaros popiečiais,
Kada javų brandumu
Mirčiai kortas sumaišei.

Bet slapta jai ruduo
Žemėtu pirštu
Pradengė juodąjį tūzą...
Dieve, dabar pamačiau —
Tavo rankos ėmė drebėti...

Ir jau šaltis žiemos
Užėmė žadą,
Kai, partiją baigiant,
buvo atvežtas
Dočio parvežtas karstas...

.....

Tada tu metei
Viską laimėjimą kortą —
Paklojai METUS.

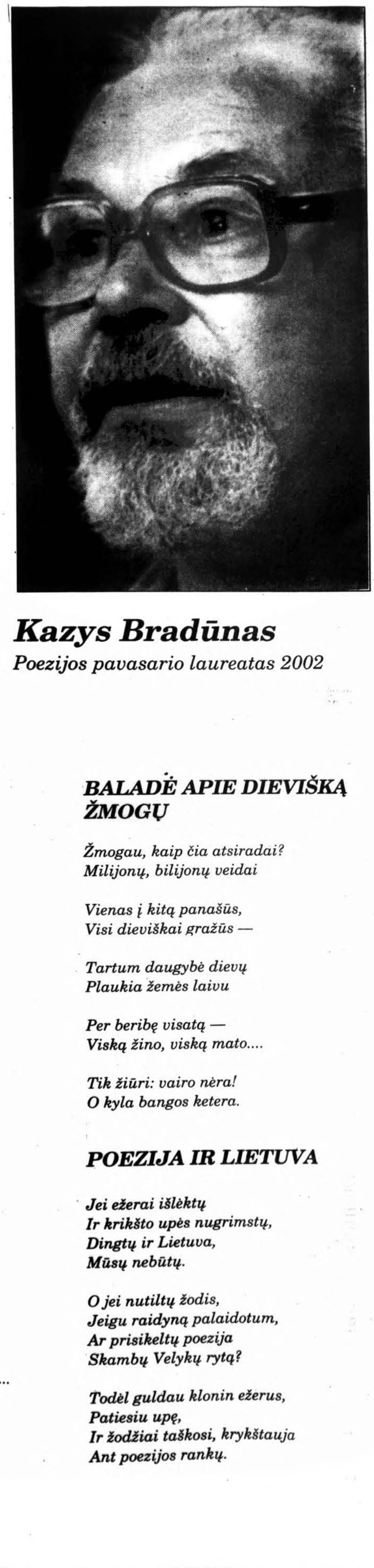

Kazys Bradūnas

Poezijos pavasario laureatas 2002

BALADĖ APIE DIEVIŠKĄ ŽMOGŲ

Žmogau, kaip čia atsiradai?
Milijonų, bilijonų veidai

Vienas į kitą panašūs,
Visi dieviškai gražūs —

Tartum daugybė dievų
Plaukia žemės laivu

Per beribę visatą —
Viską žino, viską mato....

Tik žiūri: vairo nėra!
O kyla bangos ketera.

POEZIJA IR LIETUVA

Jei ežerai išlėktų
Ir krikšto upės nugrimstų,
Dingtų ir Lietuva,
Mūsų nebūtų.

O jei nutiltų žodis,
Jeigu raidyną palaidotum,
Ar prisikeltų poezija
Skambų Velykų rytą?

Todėl guldau klonin ežerus,
Patiesiu upę,
Ir žodžiai taškosi, krykštauja
Ant poezijos rankų.

Ada Sutkuvienė. *Auka prie Baltijos jūros.* 1995, pluoštas. Premijuota 2002.

Adai Sutkuvienei paskirta premija

Ta proga užkalbiname Dailininkę

— Sužinojome, kad Jums buvo paskirta premija ne lietuvių, bet amerikiečių meno pasaulyje. Kokia tai buvo proga — konkursas ar paroda?

Meno pasaulyje, dabar jau tradicija tapusios, vyksta įvairios apžvalginės parodos, kurios rengiamos regioninėj, tautinėj ar tarptautinėj plotmėj kasmet, kas porą ar trejetą metų. Tai taip vadinamos metinės parodos, bienalės, trienalės ir pan. Šį sykį man atsirado proga dalyvauti kaip tik tokioje bienalėje Springfield, Illinois. Tai buvo apžvalginė paroda liturginio ir religinio meno tema (*Liturgical and Sacred Art*), kurioje galėjo dalyvauti visos Amerikos dailininkai, įvairių religijų. Dalyvių darbai buvo ir komisijos atrinkti, kai kuriems įteiktos premijos. Ši teminė paroda vyko ryšium su įvairių menų festivaliu, skirtu liturginės ir religinės kūrybos, plačiąja prasme, apžvalgai bei puoselėjimui. Kartu tai pastangos vystyti tolerancijos dvasią kitų tikybų bendruomenių atžvilgiu per meną. Daugiau kaip savaitę Springfield mieste vyko koncertai presbiterijonų, liuteronų, katalikų, episkopalų bažnyčiose. Pasirodė chorai, vaikų ir suaugusių kategorijose, fortepijono, vargonų, varpų koncertų atlikėjai: vienoje sinagogoje (Temple B'rith Sholom) suruošta tarpreliginių tradicijų apžvalga ir sakralinių rūbų paroda. Presbiterijonų parapijos salėje vyko meditacinio pobūdžio gėlių paroda. Festivalio finalas — giesmių ir varpų koncertas Washington parke.

— Ar premijuota buvo Jūsų visa kūryba? Ar vienas kūrinys? Tematika? Technika? Kur buvo išstatyta?

Jokiu būdu nebuvo premijuota visa kūryba, tik vienas kūrinys, juri komisijos parinktas parodai. Tai pluošto/minkštos skulptūros-bareljefo darbas, atliktas vyniojimo ir aplikacijos metodu. Tema — mane giliai paveikęs Pabaltijo pavergtų tautų ryžtas išsilaisvinti, taikiai paaukojant net save. Tai sausio 13-tos, 1991 m. įvykiai prie televizijos bokšto Vilniuje. Kūrinį pavadinau „Auka prie Baltijos jūros" ir jį dedikavau 14-kai žuvusių tą naktį, tačiau platesne prasme tai apima visus žuvusius ilgos sovietų okupacijos laikotarpiu, na, ir aplamai bendražmogiškas visų pavergėjų aspiracijas gyventi laisvai, nors ir didele kaina.

Paroda vyko Springfield meno draugijos galerijoje. Ten buvo išstatyti tapybos, grafikos, kaligrafijos, skulptūros, grafito ir pluošto kūriniai. Paroda įvairi: nuo realizmo iki abstrakto. Vieni kūriniai skirti šventorių interjerams, liturginių apeigų reikalui, kiti — grynai meditacijai.

— Kaip šis laimėjimas siejasi su Jūsų kūryba? Ar natūraliai išaugo, pasiekė tam tikrą viršūnę, o gal tematika iššaukė Jumyse didesnes pastangas, kurios atnešė išskirtinius vaisius?

Neabejotinai tematika skatino sukurti stambesnį kūrinį, nes įvykiai kaupėsi, lietė mus visus, o atomazga atrodė tarytum įvykęs stebuklas. Kas tada galėjo tikėti tokiais rezultatais?! Po to, lyg ir reikėjo išsakyti susikaupusius išgyvenimus, ką darė ir kiti dailininkai išeivijoje ir Lietuvoje. Šis kūrinys buvo užbaigtas prieš 7-tą metų, eksponuotas lietuvių ir amerikiečių galerijose. Šį sykį pasitaikė proga išeiti toliau iš savo aplinkos ir praplėsti akiratį, pažvelgti į savo kūrybą iš kitos perspektyvos. Jau labai puiku buvo patekti į šią bienalę, o susilaukti įvertinimo pirma premija — didelė staigmena. Atidarymo metu, galerijoje, turėjau progą atsakyti į daugelį klausimų dėl darbo techniško atlikimo, taip pat tematikos. Daug kas iš žiūrovų buvo primiršę, kur yra toji Baltijos jūra, kur Lietuva, nors įvykius, bekalbant, kai kurie puikiai prisiminė, dėka televizijoje matytų vaizdų, straipsnių spaudoje.

— Ar šis pripažinimas ateityje turės tam tikrą įtaką Jūsų kūrybai?

Neabejotinai, toks paskatinimas reiškia, kad, įgęgom leidžiant, reikės ir toliau dirbti panašiu metodu. Atrodo, kad susidomėjimas yra, na, o ir man dar šis darbo būdas įdomus, dar visos galimybės neišsemtos. Parodos metu, kai kurie žiūrovai teiravosi, ar dalyvausiu ateinančioje bienalėje už poros metų ir kokią temą pasirinksiu. Šiuo metu sunku į tai atsakyti, tačiau religinė tematika man nesvetima, o šios parodos vienas iš tikslų buvo skatinti dailininkus kurti stiprų liturginį meną, rinktis kūriniams religinę tematiką. Tai nelengvas uždavinys, kai dar nemažai matome sentimentalumo bei to sunkiai nusikratome.

Ada Sutkuvienė. *„S.O.S."* 1988, pluoštas.

Mano pasirinktas darbo metodas — pluoštas — galbūt intuityviai išplaukia iš lietuvių liaudies tradicinių menų, šiuo atveju — iš audinių, kurių koloritą kai kurie dailininkai yra prilyginę Matisse tapybai. Lietuvių moterų audiniai buvo naudojami rūbams, interjerų bei baldų puošybai. Anksčiau teko dirbti mozaikas, keramikos srityse, atliekant projektus dail. A. Valeškos bažnytinio meno studijoje bei Mosaic Tile Co. Šiuo metu pasirinkau kiek parankesnį, lengvesnį darbo metodą, matau jame neribotas galimybes saviraiškai ir kontempliatyvines to proceso savybes.

Pagaliau turime teatrą

„Trys mylimos" Čikagos lietuvių scenoje

Taip kalbėjo žiūrovai, birželio 9-tą eidami iš Čikagos Jaunimo centro salės po pasibaigusio vaidinimo. Ir gerą teatrą, pridėjau aš savo trigrašį prie jų bendros nuomonės, labai atidžiai stebėjęs šį Čikagos dramos sambūrio „Žaltvykslės" pastatymą. Žemaitės senų laikų, dėl to gal jau ir šiek tiek nudėvėta, komedija „Trys mylimos" greitai užsimirš, bet ją suvaidinęs penketukas čikagiškių mylimas liks ilgai. Už tai dėkokite režisierei, teigia jie, be jos mes nieko nebūtume padarę. Ir manau, kad jie sako tiesą.

Nežinoma ir nepažįstama Čikagai, tiksliau — jos lietuviškai kultūrai, buvusi Ilona Čiapaitė, nors jau keleri metai jos apylinkėse gyvena, ir už jos suradimą labai gerais žodžiais reikia dėkoti JAV LB Kultūros tarybos pirmininkei Marijai Remienei, po šio pastatymo mums tapo šviesi žvaigždutė. Dar ir dėl to, kad ji sušvito visiškai naujais spindulėliais. Jos scenos pagrindas — veiksmo ir judesio derinys. Veikėjo būdą žiūrovas pažins jau po kelių minučių, išvydęs tik jo aprangą, šukuoseną, stebėjęs kelis kūno judesius, rankų mostus, porą veido išraiškos pasikeitimų, nors nė vieno žodžio dar nebūtų girdėjęs. Vaidinimui įsibėgėjant, tos visos veiksmo ypatybės darosi vaizdingesnės, veikėjas ryškesnis, labiau pažįstamas anų laikų kaimo gyvenimo liudininkas. Pvz., žiūrovas, išvydęs Petronėlės kasų iš smilkinių į šonus „iššautus" ragiukus, tikrai neapsiriko spėjęs, kad ši mergina bus „raguota". Keli turtingos našlės liemens pakraipymai bei akių-lūpų intriguojantis derinys iš karto rodė, kad meilėje savo dukteris ji dar stipriai lenkia. Žiūrovui taip pat neilgai truko įsitikinti, kad žmonos ieškantis jaunikis turtingas ūkininkas suktam samdytam bernui „prie merginų" ne varžovas, nors bernui mažiau merginos, bet daugiau jų rubliai rūpi. Taip vaidintojų judesiais bei veidų išraiškomis pagautas, žiūrovas dėmesio nuo scenos jau nebeatitraukė, norėdamas įsitikinti, ar pradžioje jo spėti herojų charakteriai tokie pat liks iki vaidinimo pabaigos. Vien tik toks auditorijos nuteikimas jau pasako, kad režisierė žinojo, ko nori, ir, spektakliui pasibaigus, visi suprato, kad tokiu savo užduotės sprendimu ji laimėjo.

Tačiau Ilona Čiapaitė žodžio irgi patvorin nemetė. Vaidintojai kalbėjo aiškiai, stilingai, pakankamai garsiai, savo vaidmenis supratę, į juos įsijautę, žiūrovams kaimiečius perdavė tokius, kokių režisierė norėjo. Tik klausimas, ar tikrus? Pastatymą nagrinėjant ir kritiškai vertinant, o tokio dėmesio ši grupė tikrai užsitarnavo, reikia ir į šitą pusę pažvelgti. Ar Ilonos Čiapaitės lietuviškas kaimas yra kartu ir Žemaitės kaimas?

Na, kur tau, visiškai netoks, girdėjosi žiūrovų pasisakymų. Čia daug kas perdėta, sušaržuota. Anų laikų moterys ant suolų nelipo, kojų ant jų nekilnojo, trypė tik ant aslos. Taip nė kasų nepynė ir tokių batų nenešiojo. O argi toks buvo ir šulinio rentinys? Taip, pastabos gal ir taiklios, tik irgi šiek tiek perdėtos. Iš kaimo ir aš pats. Jame, tolimoje Lietuvos šiaurėje, Žemgaloje, gimiau, augau, brendau, iš jo į gyvenimą išėjau. Tiesa, mano kaimas — ne žemaitiškas, kitoks negu „Trijų mylimų" aplinka, bet režisierės sukurtuose vaizduose panašumų visgi radau. Labai panašiai pykosi varžovės dėl vaikinų ir tokių žioplokų, apsileidusių turtingų senbernių mano aplinkiniai kaimai irgi nestokojo. Tik susipykusių moterų tarpusavio kautynių priemonės buvo šiek tiek kitokios. Pagrindinės iš jų buvo: įvairiai kaišiojamas liežuvis, kilnojama užpakalinė pusė sijono ir špyga, stipresniam nuotaikos pabrėžimui — net ir su stogeliu. Manau, kad tokių pykčio išraiškų buvo ir Žemaitės kaime, bet Čiapaitė jų nerodė. Jas panaudojus, kaimas gal būtų tikroviškiau atrodęs, bet šiuo atveju režisierės pavaizduotas kaimiečių tarpusavio pyktis ir be jų buvo gana raiškus. Šeimyniniam ginčui to gal ir užteko. Per daug nepeikčiau ir to sušaržavimo. Sutinku, kasų „ragiukai" — ne tikroviški, bet bernužėliui iš varžovių nagų ištraukti sukurtam charakteriui jie pritiko. Žiūrovų dėmesį patraukė, ir dėl jų žiūrovai ilgiau atsimins ir visą vaidinimą. O antra vertus, suktam kaimo bernui jį stipriau išryškinančio suktumo lyg ir stigo, jo galėjo būti daugiau. Tokio sukirpimo sukčius ne susilenkęs slampinėja, bet smakrą pakėlęs ir nosį užrietęs gana išdidžiai vaikšto.

Tačiau šios žiūrovų pastabos, taip pat prie jų pridėtas ir mano žodelis, nėra „Trijų mylimų" spektaklio nei nuvertinimas, nei režisierės bei visos grupės darbo peikimas. Tai tik kalbos į Čikagos lietuvišką visuomenę dar vieną stiprų žingsnį žengusios „Žaltvyksles" teatro malonių ir nuotaikingų sutiktuvių proga. Nes iš tikrųjų šį pastatymą žiūrovai išskirtinai sveikino, gerų žodžių ir pagyrų negailėdami. Ir visuomenėje jau sklinda kalbos apie jo parodymą platesnei visuomenei. Girdžiu, Pasaulio lietuvių centro Lemonte renginių komitetas „Tris mylimas" jau pakvietė sezono atidarymui, kuris įvyks rugsėjo 8 talpioje ir gerą sceną turinčioje Lietuvių fondo salėje. Negausūs Lemonto „atstovai" Čikagos Jaunimo centre, įsitikinę Ilonos Čiapaitės sugebėjimais šioje mūsų visuomenės pasiilgtoje meno srityje, mojosi juos parodyti ir užsienio lietuvių sostinės „provincijai". Ir ne dėl vienos Čiapaitės. Ji tik vykusi, labai laiku ir vietoje atsiradusi, šio užmojo tęsėja, nes pradinį teatro atnaujinimo kelią Čikagoje sėkmingai mynė kartu su Marija Remiene „Žaltvykslę" kūrusi ir ją į sceną išvedusi išeivijos brandinta režisierė Audrė Budrytė bei jos suburtas šio meno mėgėjų būrys. Sveikintina dar ir tai, kad pagrindinį „Trijų mylimų" branduolį sudarė trečiabangių ketvertukas: Violeta Drupaitė-Cole (vyresnioji duktė Petronėlė), Neringa Prūselaitytė (jaunesnioji duktė Domicėlė), Viktoras Jašinskas (samdytas bernas) ir Pranciškus Ivinskis (turtingas senbernis), prie kurių vykusiai pritapo antrabangė Giedrė Griškėnaitė-Gillespie (turtinga našlė Kyverienė). Scenografė — Rasa Sutkutė. Įdomios Arūno Žentiko dekoracijos. Tai labai mielas ir seniai laukiamas derinys: trečiabangiai jau ne tik Willow Springs „Bunkeryje", bet ir antrabangių puoselėjamos lietuviškos kultūrinės veiklos sūkury.

Aplamai Žemaitės „Trys mylimos" scenoje atrodė gerai: gyvi, judrūs, išradingos režisierės vadovaujami, vaidintojai savo uždavinį atliko šauniai, žiūrovus nuteikė linksmai, kurių gausa — iš viso 400 — šiltoką pavasario dieną parodė, kad Čikagos lietuviams nuolatinio teatro tikrai reikia. O atsiliepimai, kad jį jau turime, argi nėra teigiamas „Žaltvyksles", kartu ir ją globojančios JAV LB Kultūros tarybos, įvertinimas ir paskata naujai režisierei bei jos telkiniui ir toliau dirbti šioje labai svarbioje lietuvybės išlaikymo tarp JAV lietuvių srityje? Manyčiau, kad taip. Tad laukiame Jūsų Lemonte, tikiu — kvies Jus ir kiti lietuviški telkiniai, o pavasarėjant, tikimės, vėl naują Jūsų pastatymą pamatyti.

Bronius Nainys

Po *Trijų mylimųjų* spektaklio Čikagoje (iš kairės į dešinę): JAV Lietuvių bendruomenės kultūros tarybos pirm. Marija Remienė, scenos dekoratorius Arūnas Žentikas, Neringa Prūselaitytė (Domicelė), Pranciškus Ivinskis (Kozeris), Violeta Drupaitė-Cole (Petronėlė), scenos apšvietėjas Juozas Ulevičius, Giedrė Griškėnaitė-Gillespie (Kyverienė), Viktoras Jašinskas (Liudvikas) ir režisierė Ilona Čiapaitė. Zigmo Degučio nuotrauka

Poezijos Vakaras Užupyje. Iš kairės: iš Australijos atvykusi poetė Aldona Veščiūnaitė, prancūzų poetas Mark Fontana ir vilnietis poetas Dainius Gintalas. Algimanto Žižiūno nuotrauka

ŠVYSTELĖJIMAI

KULTŪRA IR VISUOMENĖ
Šviesuolių rūpestis krašto gerove

Susibūrę į plataus masto, keliuose miestuose įvykusį Lietuvos Kultūros kongresą, kultūrininkai įvairiais nutarimais ir rezoliucijomis išreiškė didelį susirūpinimą ne tik kultūra, bet ir krašte susidariusiomis nepalankiomis sąlygomis ne tik kultūrą kurti, bet ir iš viso pačiai tautai gyvuoti. Buvo suformuluotas pačių kultūrininkų ryžtas, o kartu kviečiama krašto valdžia ir visuomenė siekti vispusiškai geresnių sąlygų visoje šalyje (žr. kongreso aprašymą *Draugo* kultūriniame priede, 2002 06 15).

Lietuvos Kultūros kongreso vieningi nutarimai ir rezoliucijos buvo bene pats stipriausias iš visų ligšiol keliamų Lietuvos šviesuolių nepasitenkinimo balsų katastrofiškos krašto padėties akivaizdoje. Šis kultūrininkų balsas prisideda prie kitų Lietuvos inteligentų balsų: *Draugo* kultūriniame priede jau minėtų (2002 06 08) mokslininkų iniciatyvinės grupės ir *Lietuvos tilto* sąjūdžio steigėjų — humanistinės pakraipos mokslo žmonių bei specialistų.

EKONOMIKA
Kai per ekonomiką siūlomas „išganymas"

Modernių laikų žmonėms ignoruojant religiją, įvairios kitos vertybės, o ypač žmonėms naudingi mokslai, užima religijos vietą. Dvidešimtajame amžiuje tokiais mokslais minimi: psichologija ir ekonomika.

Ekonomistas Robert H. Nelson knygoje *Economics as Religion* (Rowman and Littlefield) nurodė dvidešimtajame šimtmetyje sudėtas Amerikos viltis į ekonomiką, ypač kai tam buvo palanki dirva. JAV-ėse ilgą laiką pats įtakingiausias „išganymo" idėjos ekonomikoje platintojas, puoselėtojas buvo Paul Samuelson, kurio knyga *Economics* tapo ekonomistų biblija. Nelsonas kritikuoja jį buvus įtakingu daugiau retorika negu svariai pagrįstais moksliniais įrodymais — įtaigojant pasitikėti jo ekonomine, valdžios kontroliuojama sistema, žadančia per ekonominę pažangą pasiekti visokeriopą visuomenės suklestėjimą. Nelsono nuomone, vėliau *Čikagos mokykla* (Friedman, Stigler ir kiti, pelnę Nobelio premiją) atmetė Samuelsono optimistinį žvilgsnį į valdžios vaidmenį, o taip pat *Naujoji institucinė ekonomika*, atkreipusi didesnį dėmesį į istoriją, kultūrą ir platesnę motyvų skalę, buvo realesnės ir konkretesnės.

Savo naujoje teberuošiamoje knygoje Nelsonas tikisi ekonomikos sistemą tinkamai suderinti su religijos siūlomomis, žmogaus ir jo dvasią vertinančiomis tiesomis (pavyzdžiui, kad turtas negarantuoja žmonių laimės).

MUZIKA
Andrius Kuprevičius, virtuozas, pedagogas

Įvairiems menams — įvairus lavinimosi kelias. Pagal tai — ir mokytojo didesnė ar mažesnė svarba. Rokas Zubovas *Muzikos baruose* (2002 kovas-balandis) aptarė savo Mokytojo (didžiąja raide) Andriaus Kuprevičiaus svarbą, jo pedagoginius ypatumus. Tuo atskleidė šį pianistą ne tik kaip *solo* fortepiono virtuozą, bet ir kaip *dueto* (mokytojo ir mokinio) pedagogą:

„... labai atidus kiekvienam konkrečiam mokiniui, nepaprastai įžvalgiai pastebintis visus mokinio trūkumus ir tarsi iš karto žinantis specifinius būtent tam mokiniui reikalingus sprendimus, savo enciklopedine erudicija ir plačių interesų ratu randantis kiekvienai situacijai tinkamus palyginimus, vieną ar kitą sprendimą galintis pagrįsti citatomis iš įvairiausių traktatų, gebantis čia pat klasėje pademonstruoti bet kurią techniškai ar estetiškai sudėtingiausią kūrinio vietą (...) klasėje sukuriama kolegiškumo bei meninio bendradarbiavimo atmosfera, kurioje mokinys tarsi pats 'randa' atsakymus į kylančius klausimus, tarsi nustumia Mokytojo reikšmingumą į antrąjį planą, tarsi paslepia kokią nors labiau apčiuopiamą ir lengvai apibūdinamą tikslesnių pedagoginių principų sistemą".

Roko Zubovo žodžiuose atsispindi pagrįstas pasigėrėjimas savo Mokytoju. Ne jis vienas, bet ir kiti jo buvę mokiniai, jo netekę prieš penkerius metus, jį tebeprisimena ir jo įtaką tebejaučia. Štai vienas iš daugelio: „Jaučiuosi palaimintas tuo lašeliu nemirtingumo, kurį nešiojuosi kaip jo nenutrūkstančią įtaką. Dažnai ir šiandien grojant mane nuolat lydi jo studijoje idealiai pagrotas pavyzdys ar išsakyta taikliai suformuluota mintis".

Poezijos pavasaryje dalyvavęs Latvijos poetas Janis Rokpelnis (dešinėje) ir jo eilėraščių vertėjas į lietuvių kalbą vilnietis Vladas Braziūnas. Algimanto Žižiūno nuotrauka

Kai Vilniuje pradėjo žydėti vyšnios, Mokytojų namuose sumirguliavo įvairių Lietuvos leidyklų išleistos naujausios knygos. Lyg artėjančio Poezijos pavasario pranašas tris dienas čia šurmuliavo pavasarinė knygų mugė.

Nuo didžiųjų rudeninių mugių ši, pavasarinė, skyrėsi tuo, kad greta *Alma littera*, *Baltų lankų*, kitų stambiųjų leidyklų, dalyvavo ir mažosios, daugeliui vilniečių net negirdėtos.

Kitas pavasario mugės išskirtinis bruožas — naujos, pastarosiomis savaitėmis išleistos arba tiesiai iš spaustuvių čia atgabentos, dar „šiltos" knygos. Čia pat, mugėje, patys rašytojai, leidėjai, literatūros kritikai jas pristatė gausiems mugės lankytojams. Tarp naujienų mugėje pastebėjau gana daug užsienyje, svetimuose kraštuose gyvenančių ir kuriančių rašytojų knygų. Vienam iš jų — Punsko-Seinų krašto leidyklos *Aušra* vadovui poetui Sigitui Birgeliui buvo pavesta pradėti, atidaryti šią pavasarinę knygos šventę.

Atvykęs kartu su Lenkijos lietuvių bendruomenės pirmininke, žurnalo *Aušra* redaktore Irena Gasparavičiūte ir būriu kitų Punsko krašto lietuvių kultūrininkų, S. Birgelis pristatė *Aušros* leidyklos šviežią knygą *Seirijos gyvenvietės ir gyventojai*. Išleisdami šią Seinų apylinkių lietuviškų kaimų ir jų gyventojų istoriją, papročių, kultūrinės, lietuviškos veiklos aprašymų rinkinį, leidėjai siekė jaunąją Lenkijos lietuvių kartą supažindinti su šio krašto praeitimi.

— Žmogus, kuris nepažįsta savo praeities, yra kaip medis be šaknų, — pristatydamas šią knygą pabrėžė poetas S. Birgelis. Jis sakė, kad knygą *Seirijos gyvenvietės ir gyventojai* rašė ne vienas autorius. Ypač daug pasidarbavo Seinų-

Pavasario knygų mugėje prie Punsko lietuvių leidyklos *Aušra* stendo knygas dideliems ir mažiems pirkėjams pardavinėja (viduryje iš kairės) Lenkijos lietuviai kultūrininkai — *Aušros* leidyklos darbuotojas Petras ir mokytoja Onutė Budreikos.
Algimanto Žižiūno nuotrauka

Pavasarinė knygų mugė Mokytojų namuose

Punsko krašto šviesios atminties inžinierius Jonas Pajaujis. Knygoje rasime nemažai jo straipsnių, kadaise išspausdintų *Aušroje* iki 1980 m.

— Tais sunkiais persekiojimų ir cenzūros laikais Pajaujis negalėjo atvirai rašyti apie skriaudas, kurias šio krašto lietuviai patyrė iš anuometinės lenkų administracijos 1920-1939 metais, — knygos pristatyme kalbėjo senas Seinų krašto kultūrininkas Eugenijus Petruškevičius. Jis pateikė pavyzdį. Anuomet rašydamas apie Sankūnų kaimą, J. Pajaujis tik puse lūpų galėjo prasitarti: „Frontui pasitraukus į Vakarus, Paransevičiai grįžo į savo ūkį. Tuomet juos ištiko nelaimė. 1945 m. rugpjūčio 14 d. savo namuose jis buvo nušautas, o jo šeima sunkiai sužalota".

— Ir mes, ir inžinierius J. Pajaujis puikiai žinojome, kad tą dieną Paransevičių be jokios priežasties nužudė lenkų valdžios pareigūnas.

Tuomet nevalia buvo parašyti, kad po Pirmojo pasaulinio karo Punske susikūrė lietuviška savivalda, aktyviai veikė Šv. Kazimiero draugija. Nevalia buvo plačiau rašyti apie lietuviškų mokyklų uždarinėjimą, apie lietuvių trėmimus į prieškarinėje Lenkijoje įsteigtą koncentracijos stovyklą Bereza Kartusskaja miestelyje. Bet šią knygą papildė, patikslino, ko iki galo negalėjo parašyti J. Pajaujis, atskleidė visą tiesą Seinų krašto dabartinė jaunoji karta.

Be šios knygos Punsko-Seinų krašto *Aušros* leidyklos ekspozicijoje buvo ir daug kitų knygų, tarp jų aptartą rinkinį *Seirijos gyvenvietės ir gyventojai* tarsi papildantis K. Cibulsko veikalas *Punskiečių darbai ir likimai*, solidi čia gyvenusių ir tebegyvenančių lietuvių kūrybos antologija, S. Birgelio ir J. Vainos sudaryta *Punsko ir Seinų krašto materialinė kultūra*, Lenkijoje gyvenančio lietuvio B. Suraučiaus poezijos rinkinys *Sargyboje*, Punske gimusios ir augusios, o dabar Vilniuje gyvenančios ir žurnalą *Šeima* redaguojančios B. Jonuškaitės eilėraščių knyga *Rugių laukas*. Vilniaus vaikučiai mugėje domėjosi Punske išleistomis vaikų knygutėmis, jiems skirtu žurnalu *Aušrelė*.

Beje, netrūko knygų vaikams ir kitų leidyklų prekystaliuose. Antai, leidykla *Lietus* išleido ne tik *Algis Trakys ir taksiukas Šleivys*, bet ir visas kitas Kalifornijoje gyvenančio rašytojo Algirdo Gustaičio knygas vaikams. Beje, ši leidykla užsimojusi išleisti kito egzodo rašytojo Jurgio Jankaus apysaką *Severiukas*. Leidyklos atstovas sakė, jog tai bus pirmasis šio kūrinio leidimas atskira knyga, nes ši apysaka kažkada buvo išspausdinta tik *Draugo* šeštadieniniame priede.

Daug kas pirko Lietuvos Rašytojų sąjungos leidyklos tik ką išleistą Liudo Dovydėno rinktinių raštų I-ąjį tomą, pavadintą *Mes valdysime pasaulį*. Tai prie sovietinės valdžios anuomet buvusio autoriaus atsiminimai ir eseistika apie pirmąją sovietinę okupaciją, bolševikinės politikos melą. „Tai nepaprastai gyvų, betarpiškų įspūdžių tomas", — sakė leidyklos redaktorius Vytautas Girdzijauskas, pridurdamas, kad dar šiemet galime sulaukti L. Dovydėno rinktinių raštų antrojo tomo, kuriame bus garsusis romanas *Broliai Domeikos*, apysaka *Per Klausučių ūlytėlę*. Numatoma išleisti net aštuonis L. Dovydėno rinktinių raštų tomus. Jie turėtų sulaukti skaitytojų paklausos, nes sovietiniais laikais šio rašytojų knygų leidyba buvo griežtai uždrausta.

Mugėje įspūdingai buvo pristatytas leidyklos *Katalikų pasaulis* neseniai gražiai ir skoningai išleistas *Psalmynas*. Šios leidyklos redaktorius V. Mackėla sakė, kad remiantis *Šventojo Rašto* nauja laida *Psalmyną* vertė, įvadą ir paaiškinimus parašė JAV gyvenantis prelatas prof. Antanas Rubšys. Poetinę psalmių kalbą tikslino kaunietė poetė Aldona Puišytė. Tai yra naujas, supoetintas, liturginiam giedojimui pritaikytas psalmyno vertimas. Mugėje jį pristatant įspūdingai, dvasingai nuaidėjo Vilniaus Arkikatedros Grigališkojo choralo dalyvių sugiedotos psalmės — viena lotynų bažnytine, kita lietuvių kalba — jau iš naujai išleisto *Psalmyno*.

Vis paminiu užsienio lietuvių autorių ir vertėjų knygas. Bet žiūriu, kad be jų Lietuvos leidėjams sunku išsiversti. Štai Vilniaus Dailės akademijos leidyklos atstovai pristatė savo naujausią nedidelę, bet vertingą knygelę *Nepalūžę*. Tai eskizai apie pokario Lietuvos partizanų pogrindinę spaudą ir spaustuves, beje spausdinusias ir *Lietuvos katalikų Bažnyčios kroniką*. Gerai pavartęs užtikau, kad pogrindyje buvo perleista ir dr. Adolfo Damušio knyga *Lietuvos gyventojų aukos ir nuostoliai Antrojo pasaulinio karo ir pokario 1940-1950 metais*.

Mugėje buvo pristatyta ir dėmesio susilaukė prof. Viktorijos Daujotytės knyga *Parašyta moterų*. Pasak šią knygą mugėje pristačiusios *Alma littera* leidyklos redaktorės B. Balčienės, tai pirmasis bandymas parašyti lietuvių poečių ir prozininkių sukurtos literatūros istoriją. Parašyta moterų — vadinasi, parašyta kalba, atitinkančia moters pasaulio supratimą, vertinimą, raišką. Šalia Žemaitės, Šatrijos Raganos, Juditos Vaičiūnaitės, Onės Baliukonės, Ievos Simonaitytės vėlgi neapsieinama be Liūnės Sutemos, Birutės Pūkelevičiūtės, Petronėlės Orintaitės, Vitalijos Bogutaitės, Eglės Juodvalkės, Aldonos Veščiūnaitės, Gražinos Tulauskaitės, Nelės Mazalaitės, Julijos Švabaitės, kitų išeivijos poečių ir prozininkių kūrybos ir veiklos nagrinėjimo. Šią knygą žmonės pirko ne tik dėl patrauklaus dailininkės Raimondos Bateikaitės apipavidalinimo.

Dar viena pavasarinių knygų patraukė gausių mugės lankytojų dėmesį. Tai rašytojo Antano Vienuolio artimos bičiulės mokytojos Bronės Katinienės atsiminimų knyga *Atodairų vasara* — apie šį mūsų literatūros klasiką. Pasak leidėjų, daugiau kaip 30 metų šių atsiminimų rankraštis buvo saugomas ir slepiamas. Dviejų gražių ir taurių žmonių draugystės ir meilės istoriją autorė tik dabar sutiko paskelbti viešai. Tai istorija, kupina „vėlyvo rudens saulėtų dienų" šviesos ir atodairų vasaros šilumos.

Beje, mugėje buvo pristatyta ir kita knyga apie tą patį rašytoją — *Atsiminimai apie Antaną Žukauską-Vienuolį*.

Čia rašau vis apie lietuvių rašytojų mugėje pristatytas ir perkamas knygas. Bent viena pastraipa nevalia aplenkti ir mugėje siūlytų gausybės verstinių užsienio rašytojų knygų, tuo labiau, kad rašytojo R. Černiausko duomenimis, užsienio literatūra turi didelę paklausą: jei dabar leidžiamų lietuvių rašytojų knygų vidutinis tiražas siekia 1,2 tūkstančio egzempliorių, tai į lietuvių kalbą išverstos užsieniečių knygos — 3 tūkstančius egzempliorių. Be kitų, mugėje buvo pristatyta ir pasisekimo susilaukė šiuolaikinio, Toronte gyvenančio Šiaurės Amerikos rašytojo John Irving romanas *Našlė vieneriems metams* (į lietuvių kalbą jį išvertė Daiva Daugirdienė).

Vis dėlto paskutinę pavasarinės mugės dieną populiariausia, labiausiai perkama knyga buvo pripažinta lietuvio autoriaus knyga — prof. Vytauto Landsbergio apmąstymų ir minčių rinkinys *Būta ir pasakyta*.

Pavasario knygų mugėje buvo ir poezijos skaitymų, dainų, dailės parodų. Bet užvis daugiausia lankytojų susilaukė į Frankfurto didžiąją knygų mugę besiruošiančio rašytojo ir vokiečių literatūros vertėjo Jurgio Kunčino piešinių ir improvizacijų paroda *Rašytojo hobis*.

Bronius Butkus

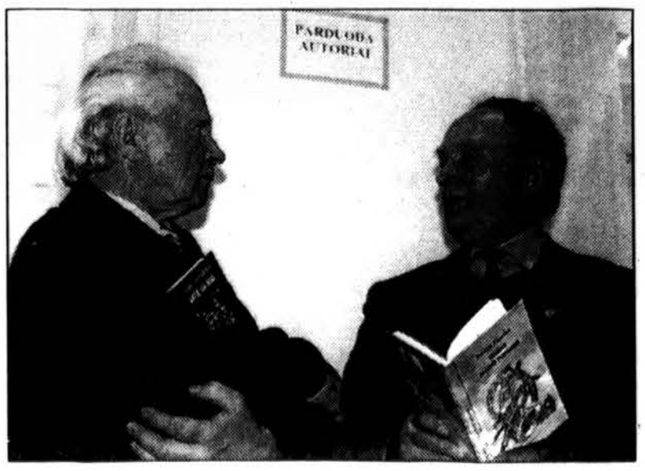

Savo knygas mugėje pardavinėjo vilniečiai prozininkai (iš kairės) Jurgis Usinavičius ir Povilas Lapeikis.
Algimanto Žižiūno nuotrauka

BRADŪNAS... (Iš 1 psl.)
šiai poezijos šventei maironinėje aplinkoje. Prie viso to noriu prisidėti ir aš pats bent keliais savo eilėraščiais.

Literatūros vakaro vedėjas paprašė K. Bradūną paskaityti savo eilėraščius (jie spausdinami šioje kultūrinio priedo laidoje).

Išskirtinis dėmesys naujajam laureatui buvo sutelktas ir paskutiniame Poezijos pavasario akorde — baigiamajame Poezijos vakare Vilniaus universiteto K. Sarbievijaus kieme. Šį kartą gausiai susirinkusios publikos laukė naujiena, nebuvusi kituose baigiamuosiuose vakaruose — ne vien poetinė, bet ir kitų menų sandraugos akcija, skirta pagerbti, paryškinti laureatą. K. Bradūnui, kaip ir visuomet atėjusiam kartu su savo miela prisiega Kazimiera, paskaičiusiam kelis savo eilėraščius, jį fotografavo savitas fotomeninkas ir poetas Ričardas Šileika (jo tą akimirką padarytą K. Bradūno nuotrauką čia spausdiname), dailininkas karikatūristas Jonas Varnas nupiešė ir laureatui įteikė jo portretą — šaržą, moksleivių skaitovų konkurso nugalėtojas Vilniaus gimnazistas Jonas Varseckas paskaitė K. Bradūno eilėraštį *Švilpynė*. Jį į anglų kalbą išvertė ir perskaitė poetė Eglė Juodvalkė, fleitininkas Algirdas Vizgirda improvizavo šio eilėraščio tema, o poetas Algimantas Baltakis perskaitė išvakarėse sukurtą savo eilėraštį — parafrazę, skirtą laureatui. Vakarą vedęs Rašytojų sąjungos pirmininkas V. Sventickas publikai paskelbė, kad iš visų šių kūrinių bus sudarytas ir išleistas K. Bradūnui skirtas leidinys.

Beje, baigiamojo vakaro metu buvo paskelbti kiti šiemetinio Poezijos pavasario prizininkai. Tarp jų — vilnietis poetas ir vertėjas Eugenijus Ališanka apdovanotas už pasaulio poezijos vertimus į lietuvių kalbą, ir, deja, iš New Yorko šiemet negalėjęs atvykti mūsų tautietis, anglų kalba rašantis poetas ir vertėjas, mūsų literatūros garsintojas JAV Vyt. Bakaitis už jo sudarytą bei į anglų kalbą išverstą ir pernai Rašytojų sąjungos leidyklos išleistą dvikalbę lietuvių poezijos knygą *Gyvas atodūsis / Breathing Free*. Geriausio skaitovo prizas atiteko aktoriui Rimantui Bagdzevičiui, o geriausios debiutantės šiemetiniame almanache *Poezijos pavasaris* — Dianai Paklonskaitei. Buvo taip pat įvertintos nuo praėjusio iki šio Poezijos pavasario šventės daugiausiai poezijos knygų išleidusios leidyklos. Prizininke pripažinta Rašytojų sąjungos leidykla, per tą laiką išleidusi 20 poezijos knygų.

Tą dieną šventė nesibaigė. Ji baigėsi birželio 1 d. prie Baltijos jūros — Poezijos pavasario renginiai tęsėsi Klaipėdoje ir Nidoje.